

ZAPUSTIL NAS JE PISATELJ BORIS PAHOR

Odšel je velik pisatelj, intelektualec, borec za slovenstvo in boljši svet, ki je pokončno živel najbolj dramatične in najtežje trenutke 20. stoletja. Vest nas je boleče presenetila prav na dan, ko je imela iti revija v tisk. Ustavili smo tiskarske stroje, kajti brez poklona velikemu človeku ni mogoče med bralce, saj je bil Boris Pahor tudi dolgoletni sodelavec naše založbe. Seveda se bomo k njegovemu liku še povrnili.

Njegovo sodelovanje datira v leto 2001, ko je pri *Mladiki* izšla nova izdaja njegove afriške kronike, romana *Nomadi brez oaze*. Tudi med vojno je na oddaljenih afriških sipinah hrepenel po slovenščini, ki ga je vse življenje navdihovala, se spominjal tajnih izletov v slovenske gore in čutil povezanost z istrskimi kmečkimi fanti. Tudi oni so, prav tako kot Pahor, služili vojaški rok v italijanski vojski. *Nomadom brez oaze* sta sledili knjiga dnevniških zapisov *Notranji odmevi* (2003) in nova izdaja zbirke kratkih zgodb *Grmada v pristanu* (2008). S pomočjo Ministrstva za kulturo so zbirko prejele v dar knjižnice vseh osnovnih šol v Sloveniji. To je bilo za Pahorja veliko zadoščenje, ker mu je bilo veliko do tega, da obravnavajo zgodovino Slovencev v Italiji tudi v šolah v matični domovini. Vseskozi si je namreč prizadeval, da bi bila usoda Slovencev zunaj matičnih meja vključena v slovenske učbenike.

Spominjamo se, kako smo se skoraj dnevno srečevali, da bi mu ob njegovem 100. rojstnem dnevu izdali knjigo. Prinašal je zapiske, prebliske, opažanja in res – nastala je knjiga *In mimo je šel spomin*, mozaično delo s kratkimi zgodbami starejšega datuma (objavljene le v revialnem tisku), članki, dnevniškimi zapisi, pismi in eseji. Izdaja ob pisateljevem častitljivem jubileju je imela veliko pričevanjsko in literarno-zgodovinsko vrednost, saj smo objavili črtice, ki so bile dotlej natisnjene le v revijah *Malajda*, *Brinjevke* in *Dejanje*.

Sodeloval je z *Mladiko* tudi kot avtor spremnih besed: z Alojzom Rebulo sta objavila uvod v antološko slovensko-italijansko zbirko pesmi Edvarda Kocbeka *Rojeni smo za čudeže*. Napisal je spremno besedo za knjigo pogovorov z Majdo Colja o Ferdu Bidovcu in za knjigo Marte Ascoli o taboriščni izkušnji v Auschwitzu. Uredil je pisma Danice Tomažič bratu Pinku v izdajo z naslovom *Pisma bratu v zapor in drugi dopisi*.

Leta 2004 je pripravil poseben priročnik-vademekum v italijanskem jeziku o slovenski književnosti na Primorskem. Boris Pahor je bil namreč ambasador slovenske kulture v svetu, še posebej pa si je prizadeval, da bi se italijanski bralci seznanili z bogato slovensko književno ustvarjalnostjo v Trstu in Gorici. Oral je ledino, saj do objave priročnika s takimi knjigami še nismo razpolagali. Bil je dalekoviden, razumel je potrebe sodobnosti, vedel je, da je treba podreti železno zaveso in da je treba o Trstu in Slovencih na tem območju sporegovoriti tudi Italijanom. Ta problematika, ki je bila pisatelju vedno pri srcu, je prišla v ospredje z nastopom v oddaji na vsedržavni televiziji RAI, ko je prišlo tudi do preboja njegovega znamenitega romana *Nekropola* v svetovno zavest.

Z njim je bilo lepo sodelovati, bil je natančen, vedno je imel jasno predstavo, kaj hoče, kako naj bo knjiga oblikovana in katere značilnosti izpostaviti. Poznalo se mu je, da si je kot urednik revije *Zaliv* in drugih publikacij nabral veliko izkušenj in znanja.

Leta 2006 smo mu posvetili monografijo tržaške fotografinke Alice Zen. O pisateljevem življenju spregovorijo slike njegovih dragih, družinskih članov, prijateljev in dogodkov, ki se jih je bil udeležil.

S ponosom lahko zapišemo, da je pri *Mladiki* lani ob njegovem 108. rojstnem dnevu izšlo Pahorjevo zadnje literarno delo, dopolnjena izdaja njemu ljubih kratkih zgodb *Grmada v pristanu*. To ga je silno razveselilo, hkrati pa dejstvo, da je *Grmada v pristanu* marsikatera slovenska šola na Tržaškem uvedla kot šolsko branje.

Prav tako ga je navdušil izid knjige *Boris Pahor. Scrittore senza frontiere* (Boris Pahor. Pisatelj brez meja), ki smo jo lani v italijanščini izdali v sodelovanju z italijanskim društvom *Ponte Rosso*. Zgodilo se je prvič, da so v pričevanjski interakciji slovenski in italijanski pisatelji, časniki, intelektualci in prijatelji na enem mestu skupno napisali, sestavili in ustvaril nov, svež potret Borisa Pahorja. Bilo je enkratno doživetje, saj se je predstavitev na odprtem na Donizettijevi ulici v Trstu le dan po njegovem 108. rojstnem dnevu udeležilo ogromno ljudi. Slovenci in Italijani smo se skupaj poklonili velikemu pisatelju.

Njegov odhod nas je močno prizadel. Pogrešali bomo njegovo moč in vztrajnost, njegovo zavezanost resnici, značajska doslednost, prizadevanja za ohranjanje narodne identite in slovenski jezik. Srečni smo, da smo z njim sodelovali in z njegovimi knjigami prehodili del njegove in naše zemeljske poti.

Nadia Roncelli

VOLITVE, MALE IN VELIKE

Martin Brecelj

12. junija bodo v Italiji krajevne volitve. Odvijale se bodo tudi v desetih občinah, v katerih se izvajajo določila državnega zakona št. 38 iz leta 2001 o zaščiti slovenske manjšine. Pred nami je tako nova preizkušnja zastopanosti slovenske narodne skupnosti v javnih upravah, v katerih se v večji ali manjši meri kroji njena usoda.

Ta problem zdaj dobiva nove pojavne oblike. Slovenska manjšina demografsko upada, po svoji sestavi pa je vse bolj narodnostno mešana. O tem jasno govorijo statistike vpisanih v šole s slovenskim učnim jezikom v Italiji. Poleg tega se slovenska manjšina zaradi svojega izboljššanega položaja ter zaradi prijaznejših odnosov med Slovenci in Italijani čuti manj ogroženo, tako da v manjši meri teži k političnemu in še zlasti k strankarskemu združevanju. Njeni pripadniki se vključujejo v skorajda vse politične stranke in gibanja v Italiji, ne da bi si pretirano belili glave, kaj bo z zastopanostjo njihove skupnosti kot take.

Vse to se zrcali v težavah, s katerimi se zadnje čase otepa posebno Slovenska skupnost. Slovenska stranka v Italiji vse redkeje nastopa samostojno tudi tam, kjer bi lahko, kljub temu da naj bi bilo samostojno nastopanje njeno temeljno načelo. Na lanskih volitvah je prvič v povojnem obdobju celo izpadla iz tržaškega občinskega sveta. Njeno vodstvo se doslej s to problematiko ni odločneje spopadlo in stranka se na sedanjih volitvah predstavlja različno. V goriški občini se prvič po skoraj treh desetletjih pojavlja s svojo kandidatno listo, v devinsko-nabrežinski občini, kjer se njen deželni tajnik Igor Gabrovec poteguje za župana na čelu levosredinske koalicije, pa nima svoje liste. Verjetno bodo rezultati sedanjih volitev pomemben pokazatelj tudi za deželne volitve v prihodnjem letu, ki bi lahko bile usodne za nadaljnji obstoj slovenske stranke, kakor jo danes poznamo.

Tudi za Slovence v Italiji pa so velikega pomena volitve, na katerih je bil minulega 24. aprila obnovljen Državni zbor Republike Slovenije. Italijanska in madžarska manjšina se za svojo zastopanost seveda nista bali, saj imata zajamčena sedeža v slovenskem parlamentu. Italijansko skupnost bo še naprej predstavljal Felice Žiža, s katerim so se voditelji Slovencev v Italiji v prejšnjem mandatu dobro razumeli.

»Rezultati sedanjih volitev bodo pomemben pokazatelj tudi za deželne volitve v prihodnjem letu, ki bi lahko bile usodne za nadaljnji obstoj slovenske stranke.«

SLOVENSKA SKUPNOST
zbirna stranka Slovencev v Italiji
Občinske volitve 2022

**ZA 1000
SLOVENSКИH
GLASOV**

12. junija potrdimo
slovensko prisotnost
v goriškem občinskem
svetu!

www.slovenskaskupnost.org

(dalje)

➔ (dalje s prejšnje strani)

»Golobova vlada je na stežaj odprla vrata predstavnikom starih levosredinskih formacij, ki so se na volitvah bolj slabo odrezale ali so celo pogorele.«

Sicer pa so bile volitve v Sloveniji v znamenju izjemnega uspeha Gibanja Svoboda Roberta Goloba. Gibanje se je rodilo januarja letos, aprila pa je osvojilo kar 41 od skupnih 90 sedežev v Državnem zboru. Volivke in volivci so na tak način očitno izrazili željo po globoki prenovi državnega političnega vodstva. S tega vidika preseneča, da je Golobova vlada na stežaj odprla vrata predstavnikom starih levosredinskih

formacij, ki so se na volitvah bolj slabo odrezale ali so celo pogorele. Med ministri sta Alenka Bratušek in Marjan Šarec, katerima ni uspelo niti prestopiti volilnega praga.

Ta poteza predsednika nove slovenske vlade po oceni desnosredinske opozicije potrjuje, da Gibanje Svoboda prinaša le fasadne spremembe. Za njim naj bi se skrivale stare sile tranzicijske levice, ki jim vse od časov propada socialistične Jugoslavije uspeva ohranjati temeljne vzvode oblasti s sredstvi vzpo-

redne ali globoke države, začeni z mediji. To so hude obtožbe, saj postavljajo pod vprašaj verodostojnost slovenske demokracije.

Toda volilni izidi odpirajo resna vprašanja tudi za politične sile, ki so se v minulem mandatu povezale v koalicijo pod vodstvom Janeza Janše in ki bodo po novem razpolagale s 35 od skupnih 90 sedežev v Državnem zboru. Dovolj je omeniti, kako je večina vodilnih zahodnih časnikov, od milanskega Corriere della Sera do New York Timesa, zabeležila predvsem poraz »populistično« usmerjenega slovenskega premierja. Podobno so se odzvali celo nekateri zmerno usmerjeni predstavniki Evropske unije in njenih članic, včasih z neprikritim olajšanjem, češ da so volivci ustavili Trumpovega in Orbánovega pristaša. Očitno v zahodnih prestolnicah to vzbuja večjo skrb kot vzporedna ali globoka država v Sloveniji. Verjetno so se podobni pomisleki pojavili pri marsikaterem slovenskem volivcu, ki je sicer cenil delo prejšnje vlade na mnogih področjih, ne glede na kampanjo nenaklonjenih medijev.

Gre za kritike, ki bi jih ne smeli preslišati, pa čeprav so neprijetne ali v določeni meri krivične. Zgodovina se pač nadaljuje ter vedno znova nudi priložnost za ugotavljanje in odpravljanje morebitnih pomanjkljivosti, ovir in napak. To je navsezadnje srž političnih sistemov, v katerih se zdaj že več kot tri desetletja načelno prepoznava tudi Slovenija.

57. ŠTUDIJSKI DNEVI

DRAGA
2022

od PETKA, 2. SEPTEMBRA 2022 do NEDELJE, 4. SEPTEMBRA 2022

Neposredni prenos študijskih dnevov bo na Youtube kanalu Draga Streaming